

بیانیه روز آزادی نرم افزار ۱۴۰۳ آزادان

آزادان، به مناسبت روز آزادی نرم افزار ۱۴۰۳، این بیانیه را خطاب به مردم، جامعه نرم افزار آزاد و دستگاه‌های حکومتی اعلام می‌دارد:

مردم گرامی؛

جنبش نرم افزار آزاد ضمن توجه به حقوق دیجیتال و حریم شخصی کاربران، بیش از چهار دهه تلاش کرده است تا راه‌کارهایی آزاد و ضد انحصاری را در دنیای نرم افزار ارائه دهد. این جنبش بر چهار آزادی اساسی برای کاربران تأکید دارد: استفاده، بررسی، بهبود و انتشار. هر نرم افزاری (از جمله ابزارهای هوش مصنوعی) که این آزادی‌ها را فراهم نکند، به طور بالقوه ناقض حقوق کاربر و حریم شخصی اوست. شما را دعوت می‌کنیم که ضمن کاهش وابستگی به نرم افزارهای انحصاری، به سمت استفاده و حمایت از توسعه نرم افزارهای آزاد گام بردارید. این مسیر، اگرچه طولانی و پرچالش، اما برای حفظ آزادی و امنیت دیجیتال شما و داشتن کنترل روی نرم افزارها، ضروری است.

جامعه نرم افزار آزاد؛

جنبش نرم افزار آزاد از بدو پیدایش، به معنای واقعی و بدون تضاد منافع، پرچم‌دار دفاع از حقوق دیجیتال بوده است. این مبارزه نه صرفاً از طریق کارهای رسانه‌ای و محکوم کردن اقدامات دیگران، بلکه از طریق تولید و گسترش استفاده از نرم افزارهای آزاد صورت پذیرفته است.

در دنیای امروز که از یک سو زندگی انسان‌ها از جنبه‌های گوناگون به رایانش وابسته شده و از سوی دیگر، ابزارهای هوش مصنوعی با سرعتی شگرف، نظم جدیدی در توزیع دانش و قدرت را رقم می‌زنند، توجه به این سوال اساسی ضروری‌تر از هر زمانی دیگری است که «چه کسی رایانش را کنترل می‌کند؟».

اهالی جنبش نرم افزار آزاد در ایران را دعوت می‌کنیم تا:

- **گفتمان‌سازی کنند:** در زمینه‌های مختلف به ویژه مسائل روز مرتبط با رایانش (مانند هوش مصنوعی، رایانش همراه و...)، ابتکار عمل را در گفتمان‌سازی و آگاهی‌رسانی به دست بگیرند.
- **مثال عملی باشند:** به صورت شخصی و گروهی در توسعه و استفاده از نرم افزارهای آزاد مشارکت داشته و راهکارهای نو و عملی برای حل مسائل روز ارائه کنند.
- **جامعه‌سازی کنند:** برای ایجاد محیطی سالم برای همکاری و حرکت به سمت اهداف و ارزش‌های جنبش نرم افزار آزاد کوشیده و با هر اقدامی که هزینه چنين کاری را افزایش می‌دهد، فعالانه مقابله کنند.

دستگاه‌های حکومتی؛

یکایک دستگاه‌های حکومتی موظف به حفاظت از حقوق مردم هستند و هرگونه تلاش تحت هر عنوانی که عملاً این حقوق را زیر پا بگذارد، محکوم است. معتقدیم هر هدفی برای تقویت بنیهٔ رایانشی کشور و فراهم آوردن دسترسی عادلانه و همگانی به دانش و رایانش، جز با رجوع به راهکارهای آزاد ممکن نیست. هرگونه حمایت از پروژه‌های گوناگون با عناوینی مانند هوشمندسازی، ملی/بومی‌سازی و... که این مساله را نادیده بگیرد، تضییع بیت‌المال و حقوق مردم است.

لذا از یکایک دستگاه‌های حکومتی می‌خواهیم:

- **نرم‌افزار:** تمامی نرم‌افزارهایی که با عموم مردم در ارتباط بوده یا با هزینهٔ عمومی ایجاد یا خریده می‌شوند، باید تماماً نرم‌افزار آزاد و تحت پروانه‌های کپی‌لفت (یا سازگار با آنها) بوده و آزادانه در اختیار جامعه قرار گیرند.
- **قالب‌ها و شیوه‌نامه‌ها:** تمام داده‌هایی که به عموم مردم مربوط هستند یا با هزینهٔ عمومی ایجاد یا جمع‌آوری می‌شوند باید در قالب‌ها و استانداردهای آزاد و سازگار با شیوه‌نامه‌های آزاد بوده و با یک پروانهٔ آزاد منتشر شوند.
- **داده‌ها و دسترسی:** تمام داده‌هایی که به عموم مردم مربوط هستند یا با هزینهٔ عمومی ایجاد یا جمع‌آوری می‌شوند باید آزادانه در اختیار عموم مردم قرار گیرند.
- **سخت‌افزار:** تمامی سخت‌افزارهایی که با داده‌های عمومی در ارتباط‌اند یا با هزینهٔ عمومی خریده می‌شوند، باید تماماً با نرم‌افزارهای آزاد سازگار بوده و تا جای ممکن از طراحی سخت‌افزاری آزاد استفاده کنند. سخت‌افزارهای ایجاد شده یا سفارش داده شده برای استفادهٔ عمومی یا با هزینهٔ عمومی، باید طراحی سخت‌افزاری آزاد داشته باشند.
- **آموزش:** کلیهٔ آموزش‌های عمومی در تمامی سطوح، باید بر مبنای نرم‌افزارها و استانداردهای آزاد بوده و محتوای آموزشی باید آزادانه و با یک پروانهٔ انتشار آزاد در اختیار عموم مردم قرار گیرد.
- **بی‌طرفی شبکه:** شبکه (شامل اینترنت) بایستی بی‌طرفانه و بدون لحاظ کردن موضوع استفاده کاربر، اقدام به ارائه خدمات کند. نقض این بی‌طرفی، تحت هر عنوان، مقدمهٔ طبقاتی شدن دسترسی به خدمات و به دنبال آن، دامن زدن به اختلاف طبقاتی در جامعه است. همگان بایستی بتوانند بدون تبعیض توسط شبکه، به خدمات مورد نظر خود دسترسی داشته باشند.
- **هوش مصنوعی:** تمامی پروژه‌ها و ابزارهای هوش مصنوعی که با هزینهٔ عمومی تولید یا حمایت می‌شوند، بایستی در سطح داده، مدل و نرم‌افزار (چه برای آموزش مدل و چه استفاده از آن) به صورت آزادانه در اختیار عموم قرار گیرند.